

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D. a soudců JUDr. Jakuba Camrdy, Ph.D. a JUDr. Ludmily Valentové v právní věci žalobkyně: **G. M. G.,** zastoupená Mgr. Markem Urbišem, advokátem se sídlem Partyzánská 18, Opava, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava**, se sídlem Krnovská 68, Opava, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 8. 2012, č. j. 22 A 155/2010 - 38,

takto:

I. Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 8. 2012, č. j. 22 A 155/2010 - 38, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

II. Ustanovenému zástupci žalobkyně Mgr. Marku Urbišovi, advokátovi, **se** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti a náhrada hotových výdajů **nepřiznává**.

Odůvodnění:

Dne 27. 10. 2010 byl Krajskému soudu v Ostravě doručen návrh žalobkyně ze dne 20. 10. 2010, označený jako *„Správní žaloba proti rozhodnutí ředitele Věznice Opava, plk. Mgr. Ivo Turoka“*. Žalobkyně zároveň požádala, aby ji soud osvobodil od soudních poplatků a ustanovil jí zástupce z řad advokátů.

Usnesením ze dne 1. 12. 2010, č. j. 22 A 155/2010 - 7, krajský soud osvobodil žalobkyni od soudních poplatků v plném rozsahu (výrok I.) a zároveň jí ustanovil zástupcem advokáta Mgr. Marka Urbiše (výrok II.).

Krajský soud posoudil uvedený návrh jako žalobu proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 a násl. s. ř. s. a tuto žalobu usnesením ze dne 11. 7. 2011, č. j. 22 A 155/2010 - 12, odmítl. Žalobkyně napadla toto usnesení kasační stížností podanou prostřednictvím ustanoveného zástupce dne 8. 8. 2011 u Krajského soudu v Ostravě.

Žalobkyně podáním ze dne 29. 12. 2011, doručeným krajskému soudu dne 2. 1. 2012, požádala soud, aby Mgr. Marka Urbiše zprostil povinnosti ji zastupovat, a to ve všech věcech, ve kterých jí byl tento advokát ustanoven. Ustanovený zástupce podáním ze dne 17. 1. 2012 rovněž navrhl, aby soud podle § 20 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, jeho ustanovení zástupcem zrušil. Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 3. 4. 2012, č. j. 5 As 28/2012 – 23, oba tyto návrhy zamítl.

Rozsudkem ze dne 17. 5. 2012, č. j. 5 As 28/2012 – 30, Nejvyšší správní soud zrušil uvedené usnesení krajského soudu o odmítnutí žaloby a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

V dalším řízení krajský soud vydal usnesení ze dne 15. 8. 2012, č. j. 22 A 155/2010 – 38, kterým rozhodl tak, že se žalobkyni osvobození od soudních poplatků nepřiznává (výrok I.) a že se její žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů zamítá (výrok II.). Dále krajský soud vyzval žalobkyni, aby ve lhůtě 20 dnů od doručení tohoto usnesení odstranila vady žaloby ze dne 20. 10. 2010 tak, že v souladu s žalobní argumentací uvede, čeho se podanou žalobou domáhá (výrok III.) a poučil ji o následcích neodstranění vad žaloby (výrok IV.).

V odůvodnění usnesení krajský soud uvedl, že žalobkyně požádala o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů, k čemuž uvedla, že je ve výkonu trestu odnětí svobody a bez jakéhokoliv příjmu. Krajský soud však konstatoval, že je mu z úřední činnosti (např. ze spisu sp. zn. 22 A 77/2011) známo, že žalobkyně byla z výkonu trestu odnětí svobody dne 14. 2. 2011 podmíněně propuštěna (správně má být 14. 2. 2012 – pozn. NSS) a má být zaměstnána. Za účelem ověření jejích aktuálních majetkových poměrů ji proto soud přípisem doručeným žalobkyni dne 18. 6. 2012 vyzval k předložení potvrzení o osobních a majetkových poměrech, k čemuž jí stanovil lhůtu jednoho týdne. Žalobkyně však své osobní a majetkové poměry ve stanovené lhůtě ani později nedoložila, čímž znemožnila posoudit její poměry. Z tohoto důvodu jí krajský soud nepřiznal osvobození od soudních poplatků a zamítl její žádost o ustanovení zástupce. Pokud jde o třetí výrok usnesení, konstatoval krajský soud, že žalobní argumentace je v rozporu s návrhem výroku soudu, což znemožňuje žalobu řádně projednat a rozhodnout o ní. Z tohoto důvodu vyzval žalobkyni k odstranění tohoto rozporu a poučil ji o následcích nesplnění této výzvy.

Žalobkyně (stěžovatelka) podala proti uvedenému usnesení krajského soudu kasační stížnost, kterou se domáhá jeho zrušení. Kasační stížnost opírá o důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

V kasační stížnosti stěžovatelka namítá, že sice byla dne 14. 2. 2012 podmíněně propuštěna, ale dosud žádné zaměstnání nemá a žádný majetek nenabyla. Je tedy ve stejné situaci, jako byla v době výkonu trestu odnětí svobody. Tuto skutečnost soudu

dokladovala, avšak má za to, že obyčejná pošta soudu buď nedošla, nebo soud její přípis uložil k jinému jednacímu číslu. Nemá finanční prostředky na to, aby mohla zasílat poštu doporučeně. Stěžovatelka navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Stěžovatelka zároveň požádala Nejvyšší správní soud o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

Posléze Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Podle § 109 odst. 3 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud vázán rozsahem kasační stížnosti; to neplatí, je-li na napadeném výroku závislý výrok, který napaden nebyl, nebo je-li rozhodnutí správního orgánu nicotné. Podle odst. 4 citovaného ustanovení je Nejvyšší správní soud vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné [§ 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s.] nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, anebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.

V daném případě shledal Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu nepřezkoumatelným pro nesrozumitelnost. [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

Jak vyplývá z rekapitulace řízení, v nyní posuzované věci krajský soud usnesením ze dne 1. 12. 2010, č. j. 22 A 155/2010 - 7, které bylo stěžovatelce doručeno dne 8. 12. 2010 a ustanovenému zástupci dne 7. 12. 2010, osvobodil stěžovatelku od soudních poplatků a zároveň jí ustanovil zástupcem Mgr. Marka Urbiše, advokáta se sídlem Partyzánská 18, Opava. Učinil tak na základě žádosti stěžovatelky ze dne 20. 10. 2010 podané současně s žalobou. Následně sice krajský soud usnesením ze dne 11. 7. 2011, č. j. 22 A 155/2010 - 12, odmítl žalobu a toto usnesení bylo zrušeno rozsudkem Nejvyššího správního soudu, tyto skutečnosti však nemají vliv na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce stěžovatelce, jež trvala i poté, co byla věc vrácena krajskému soudu k dalšímu řízení.

V této souvislosti je třeba poukázat i na to, že advokát ustanovený zástupcem účastníka v řízení před krajským soudem zastupuje účastníka i v řízení o kasační stížnosti. Toto pravidlo je nyní výslovně vyjádřeno v § 35 odst. 8 poslední větě s. ř. s., která nabyla účinnosti dne 1. 1. 2012, judikatura ho však uznávala již dříve (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2007, č. j. 1 Afs 120/2006 - 117, publikované pod č. 1460/2008 Sb. NSS). Tak tomu bylo i v daném případě, kdy ustanovený advokát zastupoval stěžovatelku i v řízení o kasační stížnosti proti usnesení

krajského soudu ze dne 11. 7. 2011, č. j. 22 A 155/2010 – 12. V průběhu tohoto řízení navíc Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 3. 4. 2012, č. j. 5 As 28/2012 – 23, zamítl návrhy stěžovatelky a advokáta na zrušení ustanovení zástupcem stěžovatelky. Ani v průběhu řízení o kasační stížnosti tedy nedošlo k zániku ustanovení zástupce.

Obdobné závěry platí i v otázce osvobození od soudních poplatků. Poslední věta § 36 odst. 3 s. ř. s., ve znění účinném od 1. 1. 2012, rovněž výslovně stanoví, že přiznané osvobození od soudních poplatků se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti, a toto osvobození tedy bude trvat i v pokračujícím řízení o žalobě po zrušení rozhodnutí krajského soudu Nejvyšším správním soudem.

Je proto třeba konstatovat, že osvobození stěžovatelky od soudních poplatků a ustanovení jejího zástupce, o němž rozhodl krajský soud usnesením ze dne 1. 12. 2010, č. j. 22 A 155/2010 - 7, trvalo i po zrušení usnesení krajského soudu ze dne 11. 7. 2011, č. j. 22 A 155/2010 - 12, a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení a trvá i nadále v nynějším řízení o kasační stížnosti.

Pokud soud již jednou rozhodl na návrh účastníka řízení o jeho osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, je tím návrh účastníka vyčerpán a nelze o něm znovu rozhodnout, ledaže by mezitím došlo ke zrušení tohoto rozhodnutí soudu. Dospěje-li následně soud k závěru, že došlo k takové změně osobních, majetkových a příjmových poměrů účastníka řízení, že již nadále neodůvodňují osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.) ani ustanovení zástupce z řad advokátů (§ 35 odst. 8 s. ř. s.), anebo že je neodůvodňovaly ani v době původního rozhodování soudu o tomto návrhu, nemůže rozhodnout o témže návrhu tak, že jej zamítne. Za těchto okolností může soud postupovat pouze tak, že přiznané osvobození od soudních poplatků účastníku odejme, popřípadě i zpětně (§ 36 odst. 3 věta čtvrtá s. ř. s.), a zruší ustanovení zástupce.

V daném případě Nejvyšší správní soud souhlasí s dílčím závěrem krajského soudu, že v průběhu řízení vyšly najevo takové skutečnosti, které vyvolaly důvodné pochybnosti o tom, zda jsou u stěžovatelky nadále splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Podle oznámení Vězeňské služby České republiky ze dne 15. 2. 2012, které je součástí spisu Nejvyššího správního soudu ve věci sp. zn. 5 As 24/2012, totiž byla stěžovatelka dne 14. 2. 2012 podmíněně propuštěna z výkonu trestu odnětí svobody. Při propuštění navíc uvedla, že bude zaměstnána v advokátní kanceláři JUDr. H. Za této situace bylo zcela na místě, aby krajský soud vyzval stěžovatelku k prokázání aktuálních osobních, majetkových a příjmových poměrů.

Rozhodl-li však krajský soud poté o nepřiznání osvobození od soudních poplatků a o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce z řad advokátů za situace, kdy stěžovatelka v řízení již zastoupena byla a rovněž tak byla od soudních poplatků osvobozena, jedná se o pochybení, které činí napadené usnesení nepřezkoumatelným pro nesrozumitelnost [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

Vzhledem k uvedenému shledal Nejvyšší správní soud kasační stížnost ve vztahu k I. a II. výroku usnesení krajského soudu důvodnou, a to z důvodu nepřezkoumatelnosti pro nesrozumitelnost, k níž přihlédl podle § 109 odst. 4 s. ř. s. ve spojení s § 103 odst. 1

písm. d) s. ř. s. z úřední povinnosti. Ačkoli kasační stížnost dle svého obsahu nesměřovala proti výrokům III. a IV. předmětného usnesení a ani by proti samotným těmto výrokům nebyla přípustná [§ 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s.], zrušil Nejvyšší správní soud v souladu s § 109 odst. 3 s. ř. s. i tyto výroky, neboť jsou závislé na napadeném a zrušovaném výroku usnesení, jímž byl zamítnut návrh na ustanovení zástupce. Krajský soud totiž i ve výrocích III. a IV. vycházel z toho, že stěžovatelka není v řízení o žalobě zastoupena. Byť již stěžovatelka na výzvu k odstranění vad žaloby reagovala, je usnesení obsahující takovou výzvu třeba v případě, že ustanovení zástupce nebude krajským soudem v souladu se zákonem zrušeno, vydat samostatně a řádně ho doručit v souladu s § 42 odst. 2 s. ř. s. současnému zástupci stěžovatelky tak, aby se mohl případně podílet na odstranění vad žaloby. Až od tohoto doručení zástupci stěžovatelky je také nutno odvíjet lhůtu pro odstranění vad žaloby.

Nejvyšší správní soud proto v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. napadené usnesení krajského soudu v plném rozsahu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude Krajský soud v Ostravě vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

Pokud jde o návrh na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, který stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud se tímto návrhem nezabýval, neboť, jak již bylo shora uvedeno, stěžovatelka již byla krajským soudem osvobozena od soudních poplatků a byl jí ustanoven zástupce z řad advokátů, jehož ustanovení nadále trvá.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne Krajský soud v Ostravě v konečném rozhodnutí o dané věci (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud rozhodl pouze o odměně za zastupování v řízení o kasační stížnosti a náhradě hotových výdajů ustanoveného advokáta, které dle § 35 odst. 8 s. ř. s. hradí stát. Nejedná se totiž o náklady řízení o kasační stížnosti podle § 60 s. ř. s., o jejichž náhradě má podle § 110 odst. 3 s. ř. s. po zrušení napadeného rozhodnutí krajského soudu rozhodovat v dalším řízení krajský soud. V daném případě ustanovený advokát Mgr. Urbiš v řízení neučinil jménem stěžovatelky žádný úkon. Z tohoto důvodu mu Nejvyšší správní soud odměnu za zastupování v řízení o kasační stížnosti ani náhradu hotových výdajů nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 27. září 2012

JUDr. Lenka Matyášová, Ph.D
předsedkyně senátu